

Nominatie meest kenmerkende bodem van Nederland:

Moerpodzolgrond met een kleidek op keileem (zie bijlage globale horizont beschrijving).

Nominatie door: Karin Blok en Frank Blok.

Het is verleidelijk om onder de titel “kenmerkend voor Nederland” te denken aan onze veen-, klei- en zandgronden en dan bijvoorbeeld op basis van het oppervlaktecriterium te kiezen voor de zandgronden. De laarpodzolgronden zouden dan representatief zijn zowel vanwege de manifeste inspoelingshorizont als de aanwezigheid van een opgebracht cultuurdek dat refereert aan de eeuwenlange praktijk van de potstalbemesting op de zandgronden. Maar met alle respect voor deze menselijke bodemvorming zegt een laarpodzolgrond niets over de noeste praktijken in de klei en veengebieden, die je daarmee ook niet wilt diskwalificeren. Het is duidelijk dat we op deze wijze ‘verzanden’ in een diepgravend onderzoek naar criteria voor de meest kenmerkende bodem van Nederland. We stellen daarom voor om ons enkel tot de bodem zelf te beperken; het voorkomende materiaal tot 120 cm onder het maaiveld.

Elke bodem is uniek; de horizonten vormen een afspiegeling van een complex van geogenetische en pedogenetische processen. Zo kan men haar zien als resultante van de invloed van omgevingsfactoren op het uitgangsmateriaal. De vraag ‘meest kenmerkend’ wordt dan of wij een voor Nederland representatieve genetische variabiliteit in de bodem kunnen duiden. Geogenetisch kan dat zand, leem, silt, zavel, klei of veen zijn; deze materialen associëren direct met bijna alle grondsoorten en landschappen in Nederland. En omdat in onze klimaatzone een neerslagoverschot heerst met uit- en inspoelingsprocessen is aanwijsbare podzolisolatie of brikvorming hét kenmerk voor de pedogenetische component.

Als je de elfstedentocht fietst en de ‘publiek geheime’ controlepost in Oudemirdum bent gepasseerd sta je voor de hors categorie klim langs het Jolderenbosch naar de Brandtoren. De 11 meter hoogteverschil is een hele hijs, waarna je wordt beloond met een letterlijk en figuurlijk adembenemend uitzicht over het IJsselmeer. Je ademt hier landschappelijke en bodemkundige historie. Eerst ter linkerzijde overzie je als (én dóór) een schilderij de Marderhoek en het Oudemirdumer Klif, in 2008 aangewezen (als nummer 8) in de Canon van het Nederlandse landschap. Vervolgens zie je ter rechterzijde de Zuiderfennenspolder met daarachter het Mirnser Klif. Deze polder werd in 1980 en 1983 door Bodemkunde studenten van de toenmalige Bijzondere Hogere Landbouw School grondig onderhanden genomen. Het Gaasterland kan worden beschouwd als een relatief hooggelegen Pleistocene stuwmore van keileem met dekzand bedekking. Op de overgangen naar het IJsselmeer en ten noorden naar de Friese Meren treft men er bovendien Holocene klei en veenafzettingen aan. De Zuiderfennenspolder is bij uitstek zo'n gebied waar alle grondsoorten op betrekkelijk korte afstand van elkaar voorkomen. De studenten troffen er alle denkbare stratigrafische combinaties aan van zeeklei (zavel, zware klei), veen, dekzand en keileem (van jong naar oud). Zoals klei op veen, klei op dekzand, zelfs zavel op zware klei op dekzand op keileem.

Op basis van deze informatie zijn we in het kader van deze nominatie in september 2008 op zoek gegaan naar ‘de speld in de hooiberg’: een klei op veen op zand op keileem profiel. En we hebben haar gevonden: alle materialen, representatief voor bijna alle Nederlandse grondsoorten, fysiek aanwezig in één bodemprofiel, alles binnen 120 cm –mv. Met in het dekzand bovendien een volledig ontwikkelde podzolisolatie. Dit is dé bodem van Nederland!

Literatuur

- Bakker, H. De en J. Schelling, 1966. Systeem van bodemclassificatie voor Nederland. De hogere niveaus. Stichting voor bodemkartering, Wageningen.
- Blerck, H. Van e.a., 2008. Canon van het Nederlandse landschap, Uitgeverij Blauwdruk.
- Heyink, W., 1960. De bodemgesteldheid van het ruilverkavelingsgebied “Gaasterland”. Rapport no. 532, Stichting voor Bodemkartering, Wageningen.

BIJLAGE - Profielbeschrijving Zuiderfennenspolder (Spitsbergen)

Algemene informatie

Classificatie	Moerpodzolgrond met een kleidek (Subgroep 2.2.1.1 Systeem van bodemclassificatie voor Nederland, 1966). Op keileem. Legendacodering kWpx (Bodemkaart van Nederland 1:50000).
Locatie	Zuiderfennenspolder tzv Rijs twv Oudemirdum, Gaasterland, Friesland. Coördinaten 163305NB, 540042 OL (DGS). Hoogte ca. 1,0 m +NAP.
Geologie	Klei op veen op zand op keileem. Een mariene bovenlaag bestaande uit zavel op zware knippige klei. Daaronder veraard veen. Dan eolisch dekzand (ABC profiel) en glaciaal keileem in de ondergrond.
Topografie	Maaiveld oppervlak is licht glooiend. Over een afstand van ±1km aflopend van ca. 5m +NAP (Huningspaed) tot NAP (Sefonstervaart) midden in de polder. Locatie 15m van een sloot in ondiepe depressie.
Landgebruik	Grasland met melkvee beweiding. Ondiepe sloten op perceelscheiding.
Grondwater	Goede drainage, grondwater op 120 cm -mv. Gleyvlekken wijzen op periodiek grondwater in het profiel beneden 100 cm diepte.
Auteurs, datum	K. Blok en F. Blok, 25/09/2008

Globale horizont beschrijving

0–15cm 1A Horizont	Zavel (verjongingsdek) Laat Middeleeuwse transgressiefase (1000 - 600 jaar BP) Subatlanticum
15-38cm 2A Horizont	Zware knippige klei Post Romeinse transgresiefase (1700 -1200 jaar BP) Subatlanticum
38-58cm 3A Horizont	Veraard veen en zandig veen, zwart Plantenresten niet herkenbaar Waarschijnlijk oligotroof (veenmosveen) Waarschijnlijk Subboreaal (ca. 2000 BP)
58-75cm E Horizont	Zand, licht grijs Uitspoelingshorizont Podzol
75-90cm Bh Horizont	Zand, donkerbruin Inspoelingshorizont Podzol
90-105cm 1C Horizont	Zand, lichtbruin C-Horizont Podzol in dekzand
105-120cm 2Cg Horizont	Keileem, grijs Gleyvlekken duidelijk aanwezig